

Nr 702

Av herrar Börjesson i Glömminge och Larsson i Borrby, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 69, angående upprustning av forskning, försök och högre undervisning på jordbruks- och trädgårdsområdena.

(Lika lydande med motion nr 611 i Första kammaren)

Förslagen i Kungl. Maj:ts proposition nr 69 angående en upprustning av forskning, försök och högre undervisning på jordbruks- och trädgårdsområdena blir av särskilt stor betydelse för den svenska trädgårdsodlingen, eftersom man där tidigare inte haft någon utbildning av högskolemässig karaktär att tillgå inom landet. Detta har känts som en mycket besvärande brist, då därigenom någon egentlig forskning utöver den som kunnat bedrivas vid statens trädgårdsförsök inte har kunnat komma till stånd. Särskilt gäller detta för köksväxt- och prydnadsväxtodlingen, där man inte haft någon särskild förädlingsanstalt i likhet med Balsgård för frukt- och bär-odlingen att tillgå.

Såsom departementschefen framhåller i propositionen bör man utan tvekan kunna räkna med en expanderande trädgårdsodling i vårt land med hänsyn till den starkt stigande konsumtionen av trädgårdsprodukter.

Med hänsyn till den betydelse en ytterligare stegring av denna konsumtion har ur folkhälsosynpunkt är det angeläget att tillgängliga resurser tages i anspråk för att bl. a. genom en förbättrad forsknings- och försöksverksamhet lämna ett rimligt stöd åt produktionen. Med hänsyn till den snabba utvecklingen på detta område är ett sådant stöd också utomordentligt betydelsefullt för hävdande av den svenska odlingens ställning gentemot konkurrensen från andra länder.

Trädgårdsodlingens ekonomiska betydelse i vårt land framgår bl. a. av en inventering av odlingen inom de viktigaste produktionsområdena, nyligen utförd i samband med pågående arbete för bildande av försäljningsföreningar inom näringen. Inom de undersökta områdena, Skåne, Halland, Göteborgs och Bohus län, Södra Älvsborgs län, stockholmsområdet, Gotland, Östergötland och södra Kalmar län uppgick produktionsvärdet i handelsträdgårdarna till 162 milj. kr. per år, från den fältmässiga odlingen av köksväxter och bär, exklusive kontraktsodlingarna till konservindustrien, till 20 milj. kr. och från den yrkesmässiga fruktodlingen till 16 milj. kr. Med hänsyn till att detta sammanlagt endast avser en begränsad del av landet

och är begränsat till den rent yrkesmässiga produktionen är det uppenbart, att odlingen av trädgårdsalster numera representerar mycket betydande värden. Därtill kommer värdet av de offentliga park- och prydnadsanläggningarna, som ju ej gärna kan mätas i pengar, men som representerar värden, vi väl numera alla betraktar som omistliga.

Med hänsyn till att propositionens förslag särskilt på trädgårdssidan innebär ett mycket betydande nydaningsarbete torde det, såsom departementschefen föreslår, i stort sett vara välbetänkt, att organisationen vid trädgårdssektionen vid Alnarp bygges ut efter hand som tillgängliga resurser kan medge, varvid man också kan skaffa sig erfarenhet av verksamheten. Tyvärr måste man emellertid konstatera, att den framlagda propositionen inrymmer mycket obetydliga förslag till förstärkning av försöks- och forskningsverksamheten för det närmast framförliggande budgetåret. För statens trädgårdsförsök innebär upprustningen sålunda i år endast inrättandet av en ny tjänst som forskningsassistent i reglerad befordringsgång vid avdelningen för prydnadsväxtförsök vid Alnarp samt vissa lönegradsuppflyttningar för kontorspersonal och försökstekniker. Med all hänsyn tagen till att upprustningstakten får bedömas vid de årliga budgetavvågningarna skulle det dock varit ytterligt önskvärt att åtminstone ett utkast till en framtida ram för organisationen hade kunnat anges. Departementschefen anger att han i princip ansluter sig till jordbrukshögskoleutredningens förslag till byggnadsplanering och att det i huvudsak kan ligga till grund för de om- och tillbyggnadsåtgärder, som efter hand blir erforderliga. Med hänsyn till att departementschefen beträffande trädgårdssektionen vid Alnarp föreslagit en kraftig nedskärning jämfört med utredningens förslag genom sammanslagning av institutionerna för köksväxtodling och prydnadsväxtodling till en gemensam institution synes oklarhet föreligga om byggnadsbehovet. För att någorlunda kunna bedöma detta hade således en ungefärlig ram för högskoleorganisationens omfattning vid Alnarp varit behövlig.

Oklarhet synes också föreligga beträffande undervisningen vid högskolan i ett så viktigt ämne som fältmässig köksväxtodling. Departementschefen framhåller särskilt beträffande denna gren av näringen att en expansion kan förutses och hänvisar till att en förhållandevis betydande export på grundval av denna odling redan har vuxit fram. I förslaget till institutionsindelning föreslår han emellertid att undervisningen i detta ämne i huvudsak bör förläggas till institutionen för växtodling vid Ultuna. Förläggningen av undervisningen dit synes också utgöra ett motiv för sammanslagningen av prydnadsväxt- och köksväxtinstitutionerna vid Alnarp. Då den alldeles övervägande delen av den fältmässiga köksväxtodlingen emellertid är koncentrerad till södra Sverige och därav huvudsakligen till Skåne torde det vara lämpligast, att forsknings- och försöksverksamheten i ämnet bedrivs vid köksväxtinstitutionen vid Alnarp. Konsekvensen därav borde bli att den

huvudsakliga undervisningen i fältmässig köksväxtodling också förlägges till Alnarp. Detta hindrar dock inte att en allmän kurs i ämnet läses vid Ultuna för att tillgodose agronomernas intresse av en inblick också i detta ämne, men undervisningen torde i så fall få bestridas med hjälp av lärare från Alnarp.

Sammanslagningen till en institution av köksväxt- och prydnadsväxtavdelningarna måste betraktas som otillfredsställande, och det kan endast vara strängt ekonomiska skäl som gör detta förslag godtagbart. Som framhållits tidigare kan inte förläggningen av en del av undervisningen i fältmässig köksväxtodling till Ultuna innebära någon minskning i arbetsuppgifterna vid köksväxtavdelningen vid Alnarp, och beträffande prydnadsväxtavdelningen borde ha beaktats att den utgör den ekonomiskt viktigaste delen och representerar det största antalet sysselsatta inom näringen. Förutsättningarna är också mycket skiftande för olika delar av detta vidsträckta område. Med hänsyn härtill får det anses nödvändigt att inom en mycket snar framtid överväga upprättandet av självständiga institutioner för såväl köksväxt- som prydnadsväxtodlingen. För den av departementschefen föreslagna prydnadsväxtavdelningen gäller därtill, att skall den kunna fullgöra sina uppgifter, när högskoleundervisningen i de tillämpade trädgårdsämnena skall påbörjas, måste avdelningen med det snaraste ha tillgång till växthus för utförande av forsknings- och försöksuppgifter.

Departementschefen föreslår att omorganisationen vid Alnarp skall anstå till den 1 juli 1963, medan den skall genomföras ett år tidigare vid Ultuna. Detta förslag kan ej anses godtagbart, eftersom en upprustning av forsknings- och försöksverksamheten får bedömas vara än angelägnare inom trädgårdsodlingen än inom jordbruket, eftersom dessa områden för trädgårdsodlingens del varit avsevärt mera eftersatta än inom jordbruket och också med tanke på att trädgårdsodlingen är betydligt hårdare utsatt för utländsk konkurrens än jordbruket. Det bör därför vara rimligt att omorganisationen av dessa skäl genomföres samtidigt vid Alnarp och Ultuna. Därtill kommer att skall den högskolemässiga undervisningen kunna ge vad som förutsattes av den måste den vetenskapliga verksamheten inom institutionerna vid Alnarp ha kommit en bit på väg, när studenterna kommer till Alnarp. Detta gäller också för institutionen för trädgårdskonst och naturvård, som enligt förslaget inte skulle inrättas förrän den 1 juli 1964, d. v. s. ungefär samtidigt med att de första studenterna skall påbörja sina studier i ämnet. Med hänsyn till det vidsträckta och i vårt land fullständigt obearbetade forskningsområdet för denna institution i frågor rörande projekteringar av park- och kyrkogårdsanläggningar, kontakter med stadsplanerare beträffande grönområdenas betydelse i tätorterna, erosions- och planteringsproblem i översvåmningsområden och andra frågor vid väg- och vattenkraftsbyggen får det anses oundgängligen nödvändigt att institutionen får någorlunda rimlig tid på sig för igångsättande av verksamheten.

Enligt vår uppfattning finns det med hänsyn till dessa synpunkter ingen anledning att låta omorganisationen vid Alnarp komma senare än vid Ultuna.

I anslagsäskandena för budgetåret 1961/62 har styrelsen för Alnarps lantbruksmejeri och trädgårdsinstitut hemställt att en tjänst som sekreterare i Ae 23 skall inrättas vid institutet. Med hänsyn till de mycket betydande organisatoriska omläggningar som förestår vid Alnarp i samband med övergången till högskoleorganisationen får det anses högst berättigat att en sådan tjänst inrättas från och med nästa budgetår. Det kan inte vara rimligt att det mycket stora arbete som där förestår skall utföras av nu befintlig personal utöver deras ordinarie arbetsuppgifter.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

I. att riksdagen vid behandling av propositionen nr 69 måtte medge

a) att trädgårdssektionen vid Alnarp inrättas den 1 juli 1962;

b) att en tjänst som sekreterare i Ae 23 inrättas vid Alnarpsinstitutet den 1 juli 1961; samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig medelsanvisning.

II. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam prövning av *dels* frågan om inrättande av självständiga institutioner för kökväxtodling och prydnadsväxtodling, *dels* frågan om egna försöksväxthus för prydnadsväxtodlingen, *dels ock* frågan om förläggning av undervisningen i fältmässig köksväxtodling i huvudsak till Alnarp, allt i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 7 april 1961

Fritz Börjesson

i Glömminge

Einar Larsson

Borrby
